

Участието на Сливенци въ Завъртата върху българска почва.

Завъртата още прѣди да избухне бѣше доволно рано готвена. Тя е собствено епилога на грѣцкото политическо пробуждане и прологъ на българското. Още прѣди 1821 г. българскитѣ крайща бѣха доволно замрежени отъ революционни агенти, хетеристи или на днешенъ езикъ комити. Свещенници и учители сж били ржководители на местнитѣ комитети, или ефории. Тѣ били по-популярни въ България и Русия, нежели въ самата Гърция. Поне това се види отъ труда на историчитѣ *Палеологъ и Сивинисъ*, споредъ които *хетерията* е била почти непозната въ Гърция (р. 12).

Началото на това революционно движение лежи най-вече въ дѣйността на патриота *Ригасъ*. Слѣдъ залавянето му въ Австрия (1798 г.) настава затишие. Основаното по-послѣ въ Атина „Дружество на Филомузитѣ“ е било повече просветително, нежели революционно. Сжщинскитѣ революционенъ комитетъ се учредява сжщата година въ Одеса, повече отъ търговци българи и гърци и даже руси. Тоя комитетъ се нарекълъ *ἑταιρία τῶν φίλων*, който изразъ не е правилень грѣцки. Това издава и неговитѣ не грѣцки или гърчеющи се автори¹⁾.

Прѣзъ 1817 г. хетерията се пренаса въ Москва, между основателитѣ на която билъ и Априловъ²⁾ Къмъ 1820г. тя е разчитала на 200,000 души, посветени въ тайнитѣ на прѣдстоящата революция. По вechето отъ тия членове сж били изъ България и М.-Азия.³⁾ Въ тия послѣднитѣ, всички градове имали своигѣ мѣстни комитети. наречени ефории, които пропагандирали идеята за революция, събирали пари и готвели оржжия. Самия Цариградски патриархъ е билъ замѣсенъ въ това движение и е давалъ наставления чрезъ владичитѣ си въ България, какъ да се събиратъ срѣдства и хора за възтанието. Както ще се види, завъртата е била подържана въ България отъ най-интелегентнитѣ тогава граждани (свещенници, учители и търговци), въ това число всички първенци и богаташи.⁴⁾

По-други край щяло да вземе това епохално движение, ако не сж бъркали на каузата му самитѣ гърцки води-

¹⁾ Палаузовъ въ труда му за Ромжния, р. 166.

²⁾ Между основателнитѣ членове е билъ и нѣкой си Чакаловъ Ср. Hertzberg, Gesch. griech. III, 404, 412.

³⁾ Доста хетеристие имало и въ самата Европа, Ср. Th. Kipr, Beiträge zur bessern Kenntniss des neuen. griech. 1831.

⁴⁾ Въ Габрово първенеца Х. Христо е събралъ чрезъ своигѣ „панти“ 100,000 лева, които били внесени въ патриаршията. Възтанието щѣло да стане на Великъ-День, 1821 г. ср. Гжбенски за Габрово. р. 9, Ср. Creasy History of the ottoman Turks. 1858 vol II, р. 401.